

پايدىلىش خەۋىرى

（維文） 参考自

تەيۋەن چوڭ قۇرۇقلۇقتىن قېچىپ كەلگەنلەرنى «كوممۇنىزمغا

قارشى ئەزىمەتلەر» دېمەيدىغان بولدى

(تەيۋەن «ئۈستەقېل ياشاش ئەتىگەلىك» گېزىتىنىڭ 4-نومۇرىدا يۈزلىكى خەۋىرى). دۆلەت «ۋاداپىتىمىز» سىنىپىمىزنىڭ كۆپ قىسمىمىز ھەسەلمەتلەشكەندىن كېيىن كومپارتىيە قوشۇمىدىن قوزغىلاڭ قىلىپ قايتىپ كەلگەنلەرگە ئالاھىدە ئېتىبار بېرىش ئۆلچىمىنى تۈزۈۋېلىشىمىز، چوڭ قۇرۇقلۇقتىكى پەرزەنتلەرنىڭ تەيۋەنگە كېلىشىمىز ھەسەلمەتلەشكەنلىكىنى قىلىش ئەلەمىنى ھازىرچە توڭلىتىپ قويۇپ، بىر تەرەپ قىلماسلىقىمىز، چوڭ قۇرۇقلۇق بېلىقچى كېمىلىرىمىزنىڭ دېڭىز تەۋەلىكىمىزگە كىرىپ قالغانلىرىمىزنى بىر تەرەپ قىلىشتا ئۇنى قوغلىۋېتىش ھەكلىمى ئاساس قىلىشنى قارار قىلدى.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

«شىنجاڭ گېزىتى» تەرىپىدىن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى ۋە كالات نوھۇرى: 112 - 57

ياپونىيە «ئىقتىسادىي ئاساسلار» ژۇرنىلىنىڭ ماقالىسى:

«ئۇچۇر ئىنقىلابى» كاپىتالىزمغا نېمە ئېلىپ كەلدى؟

ياپونىيە گېزىتىدە مۇنداق دېيىلگەن:

كامبۇدژا ھەسەلمەتلىرىدە ئۆزگىرىش ئالاھىدىلىرى

پەيدا بولدى

(ياپونىيە «ئەتىگەلىك» كى سۆز) بۇلاردىن باشقا، خەۋەرلەر، گېزىتىمىزنىڭ 6 - جۇڭگو - سوۋېت مۇناسىۋىتى ئىيۇندىكى باش ماقالىسى. ماۋزۇسى: ھەرىكەتلىنىشىگە ياخشىلانماقتا. كامبۇدژا باشلىغان كامبۇدژا تىمىنىچىلىقى

سوۋېت ئىتتىپاقى قوشۇنىمىز ئافغانىستاندىن چېكىنىشىگە باشلىغاندىن بۇيان كىشىلەر، ئۇنىڭ ئارقىسىدىنلا «كامبۇدژا تىمىنىچىلىكى» قا ئېشىشىمىز بارغانسېرى ئۈمىد قىلىۋاتىدۇ. خەنساڭ

لىمىن ھاكىمىيەتمىنى قوللاۋاتقان ۋېيتنام، لاوس ۋە سوۋېت ئىتتىپاقى ھەمدە ۋېيتنامغا قارشى ئۈچ تەرەپلىرىمىز ھۆكۈمەتمىنى قوللاۋاتقان جۇڭگو، شىنجاڭ ئىلى ۋە ياپونىيە قاتارلىق غەرب لاگېرى ئوتتۇرىسىدىكى قارىمۇ - قارشى مۇناسىۋەتتە ئۆزگىرىش ئالاھىدىلىرى كۆرۈلدى.

ئېيتىلىشىچە، موسكۋادا ئۆتكۈزۈلگەن ئىمامبېرىكا - سوۋېت باشلىقلىرى سۆھبىتىدە كامبۇدژا مەسىلىسى ئۈزۈل - كېسىل مۇزاكىرە قىلىنغان. (قوشما باياناتتە)

*****

ئامېرىكا مەركىزىي ئاخبارات ئىدارىسى توپلىغان سانلار شۇنى كۆرسەتتىكى: 80-يىللاردا

ياپونىيەنىڭ ئىقتىسادىي ئەتمىچىلىرى ئامېرىكا ۋە ياۋروپا ئىگىدىن زور بولدى

ئامېرىكا بىرلەشمە ئاگېنتلىقى، ۋاشىنگتون، 8-ئىيۇن تېلېگراممىسى). ئامېرىكا مەركىزىي ئاخبارات ئىدارىسى توپلىغان سان بىر قاتار سانلىق مەلۇماتلار شۇنى كۆرسەتتىكى: ئامېرىكا ۋە غەربىي ياۋروپا ئىگىلىكىگە سېلىشتۇرغاندا، ياپونىيە 80-يىللاردا شانلىق ئىقتىسادىي تەسىسچىگە ئېرىشكەن.

ياپونىيەدە ئىشسىزلىق، پۇل پاختىلىقى، ئىشلەپچىقىرىش ۋە تاشقى سودا ئىشەنچسىزلىكى يېقىندىن دىققەت قىلىش تەلەپ قىلىنغان.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

دىكى بايانلار بىر نەچچە قېتىم ئوتتۇرىغا قويۇلدى. مۇشۇنداق ئۈمىدلىرىمىزنىڭ دىي پائالىيەتلەرنىڭ ئۈنۈمىنى تېخىمۇ يۇقىرى كۆتۈرۈش ۋە شەخسلىرىمىزنىڭ تاللاش ئالاھىدىلىرىنى ساھەلىرىمىزنى تېخىمۇ كېڭەيتىش ئىنسانىيەتنىڭ مۇلازىمەت رولىمىزنى ماددىي بايلىقتىن تېخىمۇ كۆپرەك مەدەنىيەت، مەدەنىي تۇرمۇشىمىزنى تېخىمۇ يېقىن تىزىش، تېخىمۇ جانلىق ئىجتىمائىي تەرتىپ ئورنىتىش، يەنە كىچىك كۆلەمدە ئىقتىسادىي پائالىيەت ئېلىپ بېرىش، ھاللىقۇمىز، «ئۇچۇر ئىنقىلابى» بىز ئۈمىد قىلىنغان بەزى مەسىلىلەرنى پەيدا قىلدى.

(ئاخىرى 2 - بەتتە)

*****

گاڭچى جىياپىڭتەي جۇڭگونى دۈشمەن دەپ قاراش ناھايىتى توغرا ئەمەس، دېدى

«مەن جۇڭگوغا 100 قېتىم زىيارەتكە بارماقچى»

سۇلتانلىرىمىزنى ئەركىنلەشتۈرۈش بولسۇن، ياپونىيە ئامېرىكىمىزنىڭ رايونىغا بېقىم ئىش قىلىدۇ. بۇ تولىمۇ چەكلىمىمىزنى كەتكەنلىك. بۇ جەھەتتە جۇڭگوغا ئوخشاش تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرگە يۈزلىنىش كېرەك.

گاڭچى جىياپىڭتەي يەنە مۇنۇلارنى كۆرسەتتى: «جۇڭگونى پارىژ بىر تۇتاش پەلانىلاش كومىتېتىمىزنىڭ ئىمبارگو بەلگىلىمىلىرىمىزنىڭ ئويىپىكىتى»

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

(ياپونىيە «ئىقتىسادىي ئاساسلار» ھەپتەلىك ژۇرنىلى 10 - ماي سانىنىڭ ماقالىسى). ماۋزۇسى: «ئۇچۇر ئىنقىلابى» كاپىتالىزمغا نېمە ئېلىپ كەلدى؟ (ئاپتونومىيە دۆلىتىمىزنىڭ داشۆسىمىزنىڭ پىروفېسسورى يىمىڭ چىڭ)

«ئۇچۇر ئىنقىلابى» نىڭ تېخنىكا ئاساسى كۈندىن كۈنگە تەرەققىي قىلىۋاتقان مىكرو ئېلېكترون ئىلمىمىز.

«ئۇچۇر ئىنقىلابى» ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي تەرتىپ قاتارلىق نۇرغۇن جەھەتلەردە كۆڭۈلدىكىدەك نۇرغۇن نەتىجە ئېلىپ كەلدى. مۇشۇنداق ئۈمىد توغرىسىدە

(ياپونىيە «ئەتىگەلىك» خەۋەرلەر، گېزىتىمىزنىڭ خەۋىرى). ياپونىيە جۇڭگو دوستلۇقىمىزنىڭ ئاساسچىلىرىمىزنىڭ بىرى. ياپونىيە-جۇڭگو ئىقتىسادىي جەمئىيەتىمىزنىڭ دائىمىي مەسلىھەتچىسى گاڭچى جىياپىڭتەي (91 ياش)

شەين مەسئۇل دائىرىلىرىمىز بىخەتەرلىك قانۇنىغا خىلاپلىق قىلىپ، ئۇلارنى توسماقچى.

قىسقا خەۋەرلەر

△ جەنۇبىي چاۋشىيەندە بىر نەچچە مىڭ رادىكال ئوقۇغۇچى خەنچىڭدا يىغىلىش ئۆتكۈزۈپ، شىمالىي چاۋشىيەن ئوقۇغۇچىلىرى بىلەن بىرلىككە كېلىش مەسلىھىتى توغرىسىدا سۆزلىشىشنى تەلەپ قىلدى. ئامېرىكا بىرلەشمە ئاگېنتلىقى، 8-ئىيۇن خەۋىرى. بۇ ئوقۇغۇچىلار 18 مەكتەپتىن كەلگەن بولۇپ، ئۇلار 6- ئاينىڭ 10-كۈنى نامايىش قىلىپ، بەندىمىزگە بېرىپ، جەنۇب بىلەن شىمالنىڭ بىرلىككە كېلىشىگە بېسىم ئىشلىتىشنى قارار قىلدى. جەنۇبىي چاۋ-

ھازىرقى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسى

ئەنگىلىيە ژۇرنالىنىڭ خەۋىرى:

ياپونىيە «ئەتىگەنلىك خەۋەرلەر» گېزىتى مۇخبىرىنىڭ جۇڭگونى زىيارەت قىلىشىغا ئىزاھات كۆرگەن - ئاڭلىغانلىرى

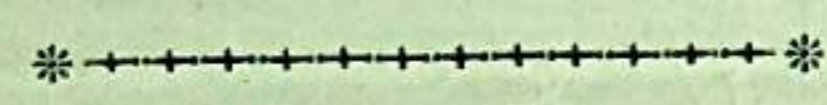
جۇڭگو مائارىپ ئىسلاھاتىدا كۆپ خىل ئۇسۇلنى سىناق قىلىۋاتىدۇ

(ئەنگىلىيە «ئىقتىساد شۇ» ناس) ھەپتىلىك ژۇرنالىنىڭ ماقالىسى. جۇڭگونىڭ ئىسلاھاتىدا مائارىپ ئىسلاھاتىدا كۆپ خىل ئۇسۇلنى سىناق قىلىۋاتىدۇ. ئالىي مەكتەپلەر تەتقىقات نەتىجىسىنى كەسىپى ئىشلاردا قوللىنىش، شىركەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنى تەربىيەلەش، ھەتتا ئۆزلىرى شىركەت قۇرۇش ئارقىلىق نورمىدىن سىرت كىرىم قىلىدۇ. ئوقۇغۇچىلارمۇ ئوقۇش پۇلىنى ئۆزلىرى تەييارلاشقا مەجبۇر بولىدۇ، يەنە بەش يىل ئىچىدە ئۇلارنىڭ 70% تى ئوقۇش ياردەم پۇلى ئالماي بەلىكى پۇل قەرز ئالىدۇ ياكى دەستىن سىرتقى ۋاقىتتا ئىشلەيدۇ، بەزى ئوقۇغۇچىلار ھازىرلا شۇنداق قىلىشقا باشلىدى. ئوقۇتقۇچىلار ئۇلارنىڭ تەبىئىي خىزمىتىنى ئۆگىنىۋاتقانلىقىنى ئېيتتى.

ئۆتكەن يىل 9-ئايدا سى ۋە ئىشۇ (56 ياش) خاربىن ئايغ كىمىم زاۋۇتى پارتىكومنىڭ شۇجىسى بولغان. بىر كۈنى پارتىكومنىڭ مۇئاۋىن بۆلۈم باشلىقى سى ۋە ئىشۇگە ئۆز ئارازلىقىنى ئېيتقان، چۈنكى زاۋۇت باشلىقى سۈي كېشاۋ بۇ مۇئاۋىن بۆلۈم باشلىقىنى بۆلۈم ئەزالىقىغا چۈشۈرۈشنى قارار قىلغان، چۈنكىسى زاۋۇت ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن مۇئاۋىن بۆلۈم باشلىقىنىڭ سانىنى قىسقارتقان. سى ۋە ئىشۇ بۇ مۇئاۋىن بۆلۈم باشلىقىغا نەسىھەت قىلىپ، كۆپچىلىك ئۆز ۋەزىپىسىگە چىڭ تېشىلىۋالسا، ئورگانلارنى ئىشقا چىقىرىشقا بولمايدۇ دەپ، بۇ مۇئاۋىن بۆلۈم باشلىقىنى زاۋۇت باشلىقىنىڭ بويىرىغا قويۇۋىدىغان. ئىلگىرى پارتكوم شۇجىسى بۇنداق نەسىھەت قىلغۇچى رولىنى ئۆتمەيتتى، زاۋۇتتىكى ئاساسلىق ئىشلارنى پارتكوم شۇجىسى قارار قىلاتتى، پارتكوم ۋەزىپىسىگە تەيىنلەش، ۋەزىپىدىن قالدۇرۇش بۇيرۇقىنى چىقىراتتى. ئۈچ يىلنىڭ ئالدىدا بۇ زاۋۇتتا «زاۋۇت باشلىقى مەسئۇلىيەت تۈزۈمى» يولغا قويۇلۇپ، كادىر ھوقۇقىنى زاۋۇت باشلىقىغا ئۆتكۈزۈپ بەرگەن، چوڭ مەسئۇلىيەت بولمىسىلا زاۋۇت پارتكومى ئارىلاشمايدىغان بولغان.

(ياپونىيە «ئەتىگەنلىك خەۋەرلەر» گېزىتىنىڭ ماقالىسى). ماۋزۇسى: ھازىرقى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسى (مۇخەبىر: جۇڭگونى زىيارەت قىلىش گۇرۇپپىسى) ئېچىۋېتىلگەن پارتىيە ج ك پ 1978-يىلىدىن بۇيان ئىسلاھات ۋە ئېچىۋېتىش سىياسىتىنى يۈرگۈزۈشكە يولغا قويىدى، ج ك پ ئىلگىرىكى خېلى ئۇزاق بۇمەزگىلدە خەلقئارادا ۋە مەملىكەت ئىچىدە مەخپىي بېكىتىمە ھالەتتە تۇرغان. بۇ ئەنئەنە ج ك پ ھاكىمىيەت بېشىغا چىققاندىن كېيىنمۇ داۋاملاشقان، ھەتتا مەركىزىي كومىتېت يىغىنىنىڭ قايسى ۋاقىتتا ئېچىلىپ، قايسى ۋاقىتتا ئايلانغانلىقىمۇ مۇدەرھال ئېلان قىلىنمايتتى. بىر مەھەل بېيجىڭدا تۇرۇشلۇق چەت ئەل مۇخبىرلىرىنىڭ كۈندە قىلىدىغان ئىشى خەلق سارىيىنىڭ ئەتراپىدا توختىتىلغان ئالىي پىكىر كاپ - دىققەت بايراقىنى سانساش بولۇپ قالغانىدى.

مۇشۇنداق تارىخقا ئىگە ج ك پ غەربكە ئىشكىنى ئېچىۋەتتى. ئۆتكەن يىل كۈزدە چاقىرىلغان پارتىيەنىڭ 18 قۇرۇلتىيىمدا باش شۇجى بولغان جاۋزىياڭ سىياسىي بۇرۇدائىمىي كومىتېتىنىڭ يېڭىدىن سايلانغان باشقا ئەزالىرى بىلەن بىللە چەت ئەل مۇخبىرلىرى بىلەن كۆرۈشۈپ، مۇخەبىرلارنىڭ سوئاللىرىغا بىر بىر جاۋاب بېرىپ، كىشىلەرنى ھەيران قالدۇرغانىدى، ھازىر ج ك پ «ئېچىۋېتىلگەن پارتىيە» بولۇشنى ئويلاۋاتىدۇ. بۇنىڭدىن شۇنداق قاراشقا بولىدۇكى، كومپارتىيەنىڭ ئۆزى ئېچىۋېتىش جۇڭگونىڭ دۆلەت قۇرۇلۇشى ئۈچۈن تامامەن زۆرۈرلۈكىنى ھېس قىلىشقا باشلىغان. پارتكوم چەتتە تۇرۇپ ھەمكارلىشىدۇ

ئىقتىسادىي ئۇچۇر

مىليون 500 مىڭ دوللارغا سېتىۋالدى. سوۋېت-ئىنگلىز شېكەر بىلەن ساختا ھاراق ئىشلىدى. سوۋېت ئىقتىسادىدا ھازىر راقىشلىككە قارشى تۇرۇش يولغا قويۇلغاندىن كېيىن، نۇرغۇن كىشى شېكەر بىلەن شەخسىي ھاراق ئىشلەشكە باشلىدى. بۇنىڭ بىلەن شېكەر ئىستېمال مىقدارى زور دەرىجىدە ئاشتى. گورباچېۋ بەزى جايلاردا شېكەر ئىستېمالىنىڭ 20% ئاشقانلىقىنى ئېيتتى. ھىندونېزىيە بىلەن پولات-تۆمۈر ئېكسپورتى ئاشتى. بىر نەچچە يىلدىن بېرى ھىندونېزىيە پولات - تۆمۈر ئېكسپورتىنى ئىلگىرى سۈردى، بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى بەش ئېيىدا ئۆتكەن يىلنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن 42% ئاشتى، بۇلتۇر بىر يىللىق ئېكسپورت سوممىسى 190 مىليون دوللار بولۇپ، ئالدىنقى يىلدىكىدىن 206% ئاشقانلىقىنى ئىسپاتلىدى.

دۇنيادا ئالتۇن ئىشلەپچىقىرىش مىقدارى ئاشتى. رېپېتېر ئىلگىرىلىكى بۇ يىل غەرب دۆلەتلىرىنىڭ ئالتۇن ئىشلەپچىقىرىش مىقدارى 1500 توننىغا يېتىدىغانلىقى، ئالتۇن ئىشلەپچىقىرىدىغان دۆلەتلىرىنىڭ مەھسۇلاتى زور دەرىجىدە ئاشىدىغانلىقىنى خەۋەر قىلدى. جۇڭگو خەلقئارا ھاۋالە بويىچە چەمبەلەغ سېلىش شىركىتى ئامېرىكىنىڭ ۋەيران بولغان بىر پولات زاۋۇتىنى سېتىۋالدى. ئامېرىكا - خەلقئارا ئاگېنتلىقى خەۋىرى. جۇڭگو خەلقئارا ھاۋالە بويىچە مەبلەغ سېلىش شىركىتى بىلەن شياڭگاڭنىڭ بىر پولات زاۋۇتى بىرلىشىپ ئامېرىكىنىڭ كېلەر وندى شەھىرىدىكى ۋەيران بولغان فىئىكس پولات زاۋۇتىنى 13

مەسئۇلىيەت تۈزۈمى يولغا قويۇلۇشتىن ئىلگىرى بۇ زاۋۇت ھېچقانچە پايدا ئالالمىغان، ئۆتكەن يىل 820 مىڭ يۈەن پايىدا ئالغان، بۇ يىل ئالدىغان پايدىسىنى 1 مىليون 500 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزۈۋەتتى. پارتكوم زاۋۇتتا قوشۇمچە رول ئۆتىگەندە ئىقتىساد ئۇچقاندەك تەرەققىي قىلىدۇ. (1)

لان ئۇچۇرلىرىنىڭ كۆپىيىشى ھەر بىر ئىقتىسادىي ئىشقا تەسىر كۆرسەتمەي ياكى ئۇنى ئۆزگەرتەلمەي قويمايدۇ. بۇنىڭ بىلەن، گەرچە ئىقتىسادىي ئىشلارنىڭ يوشۇرۇن مول ماددىي شارائىتى تېخىمۇ كەڭ دائىرىدە پائالىيەت ئېلىپ بېرىشنى تاللاۋېلىش ئىمكانىيىتى بولسىمۇ، كاپىتالىستىك «ئۇچۇر ئىقتىسادى» شارائىتىدا ئادەتتىكىدەك قىلىپ ئېيتقاندا، ئىقتىسادىي ئىشلار بىلەن ھېس قىلىنىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئارزۇسى قانمىغانلىقى ھېسسىياتى كۈچىمەيدۇ، ھەتتا بەزىدە مەنئىي ياكى نەپەرۋارچە ھەتتە كېسەللىك پەيدا بولىدۇ. (1)

(بېشى 1 - بەتتە) ئىقتىسادىي ئىشلارغا يەتكەنلىكى يىگانىلىق ۋە ئىشقا ئېلىپ كېلىش ئۇچۇر تېخنىكىسىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ، تاۋار بىلەن تەمىنلىگۈچىلەر كاپىتالىستىك كارخانىلار ئىقتىسادىي ئىشلارنىڭ كۆپ خىل تاۋارغا بولغان ئۈنۈم-لۈك ئېھتىياجىنى تەپسىلىي تەپسۈلەپ چۈشەندۈرۈپ، بىراق، «ئۇچۇر ئىقتىسادى» ئىقتىسادىي ئىشلارنىڭ تۈپ شارائىتىنى دېگەندەك ئۆزگەرتەلمەيدۇ. يەنى تاۋار سېتىۋېلىش توغرىسىدىكى ئۇچۇرنى ھەم تاللاۋېلىشقا بولىدىغان بارلىق دائىرىنى پائالىيەت بىلەن قوبۇل قىلىدۇ. تاۋارنىڭ كۆپىيىشىنى ئىشقا ئېلىشقا

تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەردە 100 مىليون بالا سەرگەردان

بولۇپ يۈرمەكتە

ئامېرىكىنىڭ زۇڭتۇڭ سايلام دۇساپىقىسىگە قاتناشقانلار

بۇلۇرقى مال-مۈلكى ۋە كىرىمىنى ئېلان قىلدى

(ئامېرىكا - خەلقئارا ئا - كېنتلىقى، ۋاشىنگىتون، 17 - ماي تېلېگراممىسى). زۇڭتۇڭ نامزاتى، ھازىرقى مۇئاۋىن زۇڭتۇڭ ج.ورجى بۇش بۈگۈن ئۆزىنىڭ 1987 يىلىدىكى مالىيە مەلۇمات جەدۋىلىنى ئېلان قىلىپ، مال-مۈلكىنى ۋە كىرىمىنى، مائاش-ئىككىنچى 606 مىڭ دوللار بولغانلىقىنى ئېلان قىلغان. بۇلتۇر بىر يىلدا ئۇ 40 سوۋغات تاپشۇرۇپ ئالغان، ئاساسلىقى ئۇنى چەت ئەل ئەمەلدارلىرى سوۋغا قىلغان، جۈملىدىن سوۋېت ئىتتىپاقى باش ئەلچىسى يۈرى دويىنن ئۇنىڭغا 150 دوللارلىق يېمەكلىك سوۋغا قىلغان. ھۆكۈمەتنىڭ سىياسىي ھۆكۈمەتلىرىگە قارىتا ئىشلىتىش مەھكەمىسى، ئۇنىڭ مەھكەمىسى بىلەن تەكشۈرگەن بۇ قانۇنىي مەلۇماتىدا بۇشنىڭ نۇرغۇن پاي چېكى بارلىقى ۋە 1979 - يىلى بەش پىرسەنتلىك ئۆسۈم بىلەن سىتراجىيە شىركىتىدىن ئۈچ قېتىم قەرز ئالغانلىقى كۆرسىتىلگەن. بۇشنىڭ مۇئاۋىن زۇڭتۇڭلۇق مائاشى 115 مىڭ دوللار. بۇشنىڭ يوللىغان مەلۇماتىدا ئۇنىڭ 1987 - يىلى ۋە 1986 - يىلى تاپاۋەت بېجى تاپشۇرۇشقا تېكىشلىك ئومۇمىي كىرىمى ئايرىم-ئايرىم ھالدا 308 مىڭ دوللار ۋە 346 مىڭ دوللار دەپ كۆرسىتىلگەن.

كۆچمىلەر سەرگەردان بولۇپ يۈرىدىكەن، كۆپىنچىسى ھەتتا نوپۇسىمىز ئىكەن. تاي-لاندا، 40 مىڭ نەپەر قىز - ئوغۇل كۆچمىلەر تېنىمىنى سېتىپ كۈن كەچۈرىدىكەن. گۇاۋىمالانىڭ پايتەختى گۇا-تېمالا شەھىرىدە، ھەر كۈنى ئاخشىمى تەخمىنەن 40 نەپەر ماكانسىز بالا ماكدونالد ئاشخانىسىنىڭ يېنىدىكى ئەخلەتلىكتىن يېمەكلىك لەرنى تېرىپ يەيدىكەن. ب د ت بالىلار فوندى جەمئىيىتىنىڭ ئەمەلدارى پېتىر تاكان بۇ خىل ئەھۋاللارنى ناھايىتى كۆپ كۆرگەن بولۇپ، ھازىر بۇنداق ئىشلارغا ئانچە ھەيران قالمايدىغان بولۇپ قاپتۇ.

ئامېرىكا ۋاشىنگىتون پوچتىسى، كېزىتىشنىڭ 9 - ئاپرېلىدىكى ماقالىسى. تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەردە، جەمئىي 100 مىليون ئىكەن - چاقىمىز بالىنىڭ باشقىلارغا سەت كۆرۈنۈپ، كۆچمىلەر دا سەرگەردان بولۇپ يۈرگەنلىكى مۆلچەرلەندى. ئۈچىنچى دۇنيا ئەللىرىدە نامراتلار رايونى بولمىغان بىرەر شەھەر يوق، مۇشۇنداق سەرگەردان بالىلار بولمىغان بىرەر نامراتلار رايونىمۇ يوق. ئۇلار ئۇرۇش تۈپەيلىدىن يېتىم بولۇپ قالغان. ھىندونېزىيە كومپارتىيىسىنىڭ «قايتۇرما ھۇجۇمى» نى چەكلەش ئۈچۈن ئېلان قىلدى.

ھىندونېزىيە كومپارتىيىسىنىڭ «قايتۇرما ھۇجۇمى» نى چەكلەش ئۈچۈن ئېلان قىلدى

(ئامېرىكا - خەلقئارا ئا - كېنتلىقى، جاكارتا، 4 - ئىيۇن تېلېگراممىسى). ھۆكۈمەت مۇشۇ ئاينىڭ 4 - كۈنى مەملىكەت بويىچە قانات يايدۇرۇلغان، ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان ھىندونېزىيە كومپارتىيىسى ئەزالىرىنىڭ «قايتۇرما ھۇجۇمى» غا زەربە بېرىش ھەرىكەتىدە ئىلگىرى قولغا ئېلىنغان 500 مىڭدىن كۆپرەك مەھبۇسنىڭ سوراق قىلىنىدىغانلىقىنى ئېلان قىلدى. سىياسىي ۋە بىخەتەرلىك ئىشلىرى بويىچە بىر تۇتاش ئورۇنلاشتۇرۇش مەسئەتلىرى سۇدومۇ جۇڭجياڭ جاكارتا - دا بۇ ھەرىكەتنى قوزغىغاندا ئىزاھات بېرىپ مۇنداق دېدى: «يېقىندا تۈرلۈك ئالامەتلەر ھىندونېزىيە كومپارتىيىسىنىڭ ھەرخىل تەدبىرلەرنى قوللىنىپ يېڭىلاشتىن كۆرەشكە ئاتلانماقچى بولۇۋاتقانلىقىنى كۆرسەتكەنلىكتىن، ئىلگىرى قولغا ئېلىنغان سىياسىي مەھبۇسلارنى ئۈزۈل - كېسىل تەكشۈرۈپ سوراق قىلىش ناھايىتى زۆرۈر». 1965 - يىلى ئىشقا ئاشقان سىياسىي ئۆزگىرىش تىن كېيىنكى دەھشەتلىك باستۇرۇشتا ھىندونېزىيە كومپارتىيىسى ئۈزۈل - كېسىل تارمار قىلىنغانىدى، كومپارتىيە ئەزاسى دەپ كۇمان قىلىنغان 500 مىڭ ئادەم ئېتىۋېتىلگەن ھەم ئاز دېگەندە، 500 مىڭ ئادەم كومپارتىيىگە قارشى ۋەھشى سوخاتو ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن تۈرمىگە تاشلانغان. ھىندونېزىيە كومپارتىيەسى 1967 - يىلى قانۇنسىز دەپ ئېلان قىلىندى. شۇ يىلى، سوخاتو بېيجىڭ بىلەن بولغان دىپلوماتىك مۇناسىۋىتىنى ئۈزۈپ، جۇڭگو - لۇقلارنىڭ كومپارتىيە قۇرۇلغان سىياسىي ئۆزگىرىش بىلەن ئالاقىسى بار دېدى. سوخاتونىڭ كوممۇنىزىمغا قارشى تۇرۇش پىلانىنىڭ ئىسپاتلاندى. كومپارتىيىگە قاتنىشىش جىنايىتى ئۆتكۈزدى دەپ قارالغان توققۇز ئادەم تۈرمىدە 20 نەچچە يىل ياتقاندىن كېيىن ئېتىۋېتىلدى.

گورباچېۋ قانداق باش كۆتۈرگەن؟

تاشپولات ئابدۇرېھىم تەرجىمىسى

گورباچېۋ داشۆدە قانۇن ئۆگىنىۋاتقان چاغلىرىدا لېكسىيە سۆزلەش مەشىقى ئېلىپ بارغان، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ تۇغما ناتىق بولغاچقا، لېنىننىڭ كېيىنكى (لېنىنمۇ قانۇن تەربىيىسى ئالغان) نۇتۇق سۆزلەشكە ئەڭ ماھىر سوۋېت ئىتتىپاقى رەھبىرى بولۇپ قالدى. بىر قېتىملىق تېلېۋىزىيە نۇتۇقى سۆزلەشتە، دۇنيا - نىڭ ھەر قايسى جايلىرىدىكى تېلېۋىزور تاماشىبىنىڭ لىرى ھېچبىر يېڭىلىقنى يوق سۆزلەرنىڭ گورباچېۋنىڭ ئېقىزىدىن جانلىق بولۇپ چىققانلىقىنى بايقىغان. رۇسچە سۆزلىگەندە قول، قاش، بەزىدە باشنى ئۈگۈ - سولغا چايقاش ۋە مۇرەقە قىش ھەرىكەتلىرى ناھايىتى

ئوبدان ماسلىشىشى كېرەك. گورباچېۋ بۇ ھەرىكەتلەرنى ناھايىتى پىششىق بىلىدىدۇ ھەتتا بۇ جەھەتتە كامالەتكە يەتتى دېيىشىمكىمۇ بولىدۇ. ئومۇمىي جەھەتتىن تەرتىپكە سېلىپ، ھوقۇقىنى مۇستەھكەملىشىش تەرجىمان ئىشلەتكەن تەقدىردىمۇ، گورباچېۋ يەنىلا ناھايىتى جانلىق سۆزلەيدۇ. گورباچېۋ سوۋېت ئىتتىپاقى كومپارتىيىسىنىڭ باش شۇجىلىقىنى ئۆتۈشكەن ئۈچ يىلدىن بۇيان، بۇ ئۇسۇللار - دىن ئىزچىل تۈردە يۈكسەك پايدىلىنىپ، ناھايىتى زور مەنپەئەتكە ئېرىشتى. گەرچە ئۇ بەزى بىيۇروكراتلارنىڭ ئىسلاھات سىياسىتىگە قارشى تۇرۇۋاتقانلىقىدىن ئاغرىنىمۇ، بىراق، ئۆز

نىڭ ماكانلىشىشىغا ياردەم بېرىش، (3) جۇڭگو بىلەن ۋېيتنامنىڭ بىۋاسىتە سۆزلىشىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا تىرىشىش. بۇ تۈپ فاكتىچەن دا ئىلگىرىكى دىپلوماتىيە ھالىتى ئاساسىدا ئىسپاتلىنىپ قەدەم بېسىلدى.

(بېشى 1 - بەتتە) سېخانوكنىڭ تەجىللىق ھەردىكىمگە ئېھتىياجلىق بولغان خىراجەتنى ئۈستىگە ئېلىش، ۋېيتنام قوشۇنلىرى چېكىنگەندىن كېيىن كامبودژانىڭ گۈللەنشىگە ۋە مۇساپىرلار -

بۇنىڭدىن ئۈچ كۈن بۇرۇن سوخاتو ئاخبارات ئورگانلىرىغا كومپارتىيىنىڭ مەشھۇر ئەربابلىرى كېزىت ساھەسىگە سىڭىپ كىرىۋالدى، سىياسىي مەھبۇسلارنى ئىشلەتمەكلەر دەپ مۇراجىئەت چىقارغانىدى.

سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ سىياسىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى پروگراممىسىنى

ئوتتۇرا مۇساپىلىك باشقۇرۇلدىغان بومبىلارنى

قىسقۇچ تونۇشتۇرۇش

يوقىتىش خىزمىتى باشلاندى

(ئۆز خەۋىرىمىز). ت ئا
 س س 26 - مايدا سوۋېت
 ئىتتىپاقى كومپارتىيىسىنىڭ
 19 - قېتىملىق ۋەكىللىرى يىم
 غىنىنىڭ مۇزاكىرىسىگە
 سۇنغان سىياسىي تۈزۈلمە
 ئىسلاھاتىنىڭ پروگراممىسى
 نى تولۇق تىكىشى بىلەن
 ئېلان قىلدى، ئۇنىڭ ئاسا-
 سىي مەزمۇنى تۆۋەندىكىچە:
 1. رەھبەرلىك ۋەزىپىسىنى
 ئۆمۈرلۈك قۇتۇش تۈزۈمىنى
 بىكار قىلىش. رايونلىق
 ۋە شەھەرلىك كومىتېتتىن
 يۇقىرى رەھبەرلەرنىڭ ھەر
 قېتىملىق ۋەزىپە ئۆتەش مۇد-
 دىتى بەش يىل بولىدۇ، ئۇ-
 دا ئىككى قېتىم ۋەزىپە ئۆ-
 تەشكە يول قويۇلىدۇ، پار-
 تىيە ئەزالىرى تەكلىپ قىل-
 غان ھەمدە شۇ دەرىجىلىك
 پارتىيە كومىتېتى ئەزالى-
 رىنىڭ تۆتتىن ئۈچ قىسمى-
 دىن كۆپرەكى قارار قىلغان
 3 - قېتىم سايلانمىشقا
 بولىدۇ. يېڭى كۈچلەرنىڭ
 مەركىزىي كومىتېتقا ئۆز-
 لۈكىز كىرىشىگە كاپالەت-
 لىك قىلىش ئۈچۈن ئىككى
 قېتىملىق قۇرۇلتاي ئارىلىقى-
 دا مەركىزىي كومىتېت تەر-
 كىبىنى قىسمەن يېڭىلاش
 بەلگىلەندى.

ئارتۇق سايلانمىشقا بولمايد
 دۇ، يەنى ئەڭ كۆپ بولغان
 دا ئون يىل بولىدۇ، ۋەكىل-
 لىرىنىڭ تەكلىپ قىلىشى ۋە
 ئالدىن چىقىرىلغان قارارغا
 ئاساسەن، دۆلەت ۋەزىپىسى-
 گىمۇ 3 - قېتىم سايلانمىشقا
 بولىدۇ.
 2. پارتىيە بىلەن ھۆكۈ-
 مەتنىڭ ۋەزىپىسىنى ئايرىش.
 ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەش-
 كىلاتلىرى سوۋېت ئىتتىپاقى
 ئاساسىي قانۇنى ۋە سوۋېت
 ئىتتىپاقى قانۇن دائىرىسى
 ئىچىدە ھەرىكەتلىنىشى
 كېزەك. سوۋېت ئىتتىپاقى
 كومپارتىيىسى دۆلەتنىڭ
 ھاكىمىيەت ئورگىنى ۋە ئىچ-
 تىمائىي تۇرمۇشنىڭ ھەر قاى-
 سى ساھەلىرىدە ئىشلەۋات-
 قان كوممۇنىستىلار ئارقىلىق
 سىياسىي فاڭجېننى ئىجرا
 قىلىدۇ. ئاساسىي قاتلام پار-
 تىيە تەشكىلاتلىرى يەنىلا
 ھەر بىر كولىكتىپنىڭ ياد-
 روسى، لېكىن ئۇلارنىڭ ئەم-
 گەك كولىكتىپى ۋە باشقا
 ئورگانلارنىڭ ئورنىغا دەس-
 سەپ، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى
 كارخانا قانۇنى، كوپىراتىپ
 قانۇنى ۋە باشقا قانۇنىي
 ھۆججەتلەردە بەلگىلەنگەن
 فۇنكسىيىنى ئىجرا قىلىشىغا
 بولمايدۇ.
 3. سايلام تۈزۈمىنى ئىس-
 لاه قىلىپ، كۆپ نامزاتلىق
 سايلامنى يولغا قويۇش
 4. كادىرلار سىياسىي تىنى
 ئىسلاھ قىلىپ، نازارەت قى-
 لىش ۋە تەكشۈرۈشنى كۈچەي-
 تىش.

چەت ئەل ئاگېنتلىقلىرى چاسلار بار.
 ۋە گېزىتلىرىنىڭ خەۋەر قىم-
 لىشىچە، ئامېرىكا زۇڭتۇڭى
 رېگان بىلەن سوۋېت ئىتتى-
 پاقىنىڭ رەھبىرى گورباچېۋ
 1 - ئىيۇندا موسكۋا ۋاقتى
 سائەت 12 دىن 20 مىنۇت
 ئۆتكەندە كىرىمىدا ئوتتۇ-
 را مۇساپىلىك باشقۇرۇلدى-
 غان بومبىا شەرتنامىسىنىڭ
 تەستىقنامىسىگە ئىمزا قوي-
 دى. شۇنىڭ بىلەن ئامېرىكا
 بىلەن سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ
 2611 دانە ئوتتۇرا مۇساپى-
 لىك باشقۇرۇلدىغان بومبى-
 سىنى يوقىتىش خىزمىتى
 باشلاندى.
 شەرتنامىدىكى بەلگىلى-
 مىگە ئاساسەن 6 - ئاينىڭ
 1 - كۈنىدىن باشلاپ 22 ئاي
 ئىچىدە ئامېرىكا بىلەن سو-
 ۋېت ئىتتىپاقى دۇنيا يادرو
 قوراللىرى تىزىملىكىدىن
 مۇساپىسى 300 مىلدىن 3400
 مىلىغىچە بولغان 2611 ئوت-
 تۇرا مۇساپىلىك باشقۇرۇل-
 دىغان بومبىنى يوقىتىدۇ.
 يوقىتىلىدىغان يادرو قورال-
 لىرى ئىچىدە ئورۇنلاشتۇرۇ-
 لۇپ بولغان يادرو قوراللى-
 رى، سىناق قىلىنىدىغان باش-
 قۇرۇلدىغان بومبىا ۋە زاپ-
 جۇڭگولۇق دوستلارنى دۈش-
 مەن دەپ قاراش ناھايىتى
 توغرا ئەمەس.
 گاڭجى جىياپىڭتەي جۇڭ-
 گوغا 80 نەچچە قېتىم زىيا-
 رەتكە كەلگەن. بۇ يىل 4-
 ئايدا ئىملىگىرىكى خىزمەت-
 داشلىرى بىلەن بىرلىكتە
 جۇڭگودا زىيارەتتە بولدى،
 شۇنىڭدىن كېيىن يەنە 7- ئاي-
 بۇ مۇھاكىمىنىڭ مەزمۇنى ئالدىنقى كۈنى مەمۇرىي مەھكىمى-
 نىڭ «تۇغقان يوقلاش مەخۇس گۇرۇپپىسى» نىڭ قاراپ چىقى-
 شقا سۈلۈدى. ئارمىيە تەرەپ مۇنداق قارىدى: «ج ك پ ئۇچ-
 قۇچلىرى» نىڭ تەسلىم بولۇپ كېلىشى ج ك پ ئارمىيىسىگە پاي-
 دىسىز تەسىر كۆرسىتىش تەك ۋاسىتىلىق پايىدا يەتكۈزگەن. شۇڭا
 «ج ك پ ئارمىيىسىنىڭ قوزغىلاڭ كۆتۈرۈپ قايتىپ كەلگەن جۈن-
 گۈەن-ئەسكەرلىرىگە ئالاھىدە ئېتىبار بېرىش توغرىسىدىكى بەل-
 گىلىمە» قاتارلىق ئىككى خىل ئۇسۇل ھازىرچە بىكار قىلىنمايدۇ،
 بىراق ئۇنى تېخنىكا جەھەتتە تەكشۈش كېرەك. دۆلەت مۇداپىئە
 مىنىستىرلىكى مۇقانى مۇۋاپىق تۈۋەنلىتىشنى ئويلاشتى، مەمۇرىي
 تارماقلار ناخپىرات جەھەتتە بىر تەرەپ قىلىشتىمۇ «كوممۇنىزىمغا
 قارشى ئەزىمەتلەر» دېگەن نامنى ئىشلەتمەي، ئۇنىڭ تەسىرىنى
 «سۇلاشتۇرۇدۇ»

ھەر دەرىجىلىك سوۋېت
 ۋەكىللىرىنىڭ تولۇق ھو-
 قۇقلۇق مۆھلىتى بىر تۇتاش
 بەش يىل قىلىپ بەلگىلەندى.
 ھەر قانداق كىشىنىڭ دۆلەت
 ۋەزىپىسىگە ئىككى قېتىمدىن

(بېشى 1 - بەتتە)
 ئىدى، كېيىن يەنە سەل كۆپەيدى، لېكىن
 ئۈچ پىرسەنتكە يېتىپ باقمىدى، ئامېرىكىدا
 1982-يىلى ئىشىمىزلىق نىسبىتى 9.6% غەربىي
 گېرمانىيىدە 7.7%، ئىتالىيىدە ئىتتەكەن
 يىلى 12.4% بولدى.

پۇل پاخاللىقى توغرىسىدا مەركىزىي
 ناخپىرات ئىدارىسى مۇنداق دېدى: ئامې-
 رىكىدا ئىستېمال بۇيۇملىرىنىڭ باھاسى
 1982-يىلى 6.2% ئۆستى. غەربىي ياۋروپا-
 دىكى دۆلەتلەرنىڭ ئەھۋالى ئامېرىكىنىڭ
 ئەھۋالى بىلەن ئاساسەن ئوخشىمىپ كې-
 تىمىدۇ، ھەر قايسى دۆلەتلەر ئوتت-
 ۈرىسىدىكى پەرق ناھايىتى زور بولسىمۇ،

جۇڭگولۇق دوستلارنى دۈش-
 مەن دەپ قاراش ناھايىتى
 توغرا ئەمەس.
 گاڭجى جىياپىڭتەي جۇڭ-
 گوغا 80 نەچچە قېتىم زىيا-
 رەتكە كەلگەن. بۇ يىل 4-
 ئايدا ئىملىگىرىكى خىزمەت-
 داشلىرى بىلەن بىرلىكتە
 جۇڭگودا زىيارەتتە بولدى،
 شۇنىڭدىن كېيىن يەنە 7- ئاي-
 بۇ مۇھاكىمىنىڭ مەزمۇنى ئالدىنقى كۈنى مەمۇرىي مەھكىمى-
 نىڭ «تۇغقان يوقلاش مەخۇس گۇرۇپپىسى» نىڭ قاراپ چىقى-
 شقا سۈلۈدى. ئارمىيە تەرەپ مۇنداق قارىدى: «ج ك پ ئۇچ-
 قۇچلىرى» نىڭ تەسلىم بولۇپ كېلىشى ج ك پ ئارمىيىسىگە پاي-
 دىسىز تەسىر كۆرسىتىش تەك ۋاسىتىلىق پايىدا يەتكۈزگەن. شۇڭا
 «ج ك پ ئارمىيىسىنىڭ قوزغىلاڭ كۆتۈرۈپ قايتىپ كەلگەن جۈن-
 گۈەن-ئەسكەرلىرىگە ئالاھىدە ئېتىبار بېرىش توغرىسىدىكى بەل-
 گىلىمە» قاتارلىق ئىككى خىل ئۇسۇل ھازىرچە بىكار قىلىنمايدۇ،
 بىراق ئۇنى تېخنىكا جەھەتتە تەكشۈش كېرەك. دۆلەت مۇداپىئە
 مىنىستىرلىكى مۇقانى مۇۋاپىق تۈۋەنلىتىشنى ئويلاشتى، مەمۇرىي
 تارماقلار ناخپىرات جەھەتتە بىر تەرەپ قىلىشتىمۇ «كوممۇنىزىمغا
 قارشى ئەزىمەتلەر» دېگەن نامنى ئىشلەتمەي، ئۇنىڭ تەسىرىنى
 «سۇلاشتۇرۇدۇ»

(بېشى 1 - بەتتە)
 بۇ مۇھاكىمىنىڭ مەزمۇنى ئالدىنقى كۈنى مەمۇرىي مەھكىمى-
 نىڭ «تۇغقان يوقلاش مەخۇس گۇرۇپپىسى» نىڭ قاراپ چىقى-
 شقا سۈلۈدى. ئارمىيە تەرەپ مۇنداق قارىدى: «ج ك پ ئۇچ-
 قۇچلىرى» نىڭ تەسلىم بولۇپ كېلىشى ج ك پ ئارمىيىسىگە پاي-
 دىسىز تەسىر كۆرسىتىش تەك ۋاسىتىلىق پايىدا يەتكۈزگەن. شۇڭا
 «ج ك پ ئارمىيىسىنىڭ قوزغىلاڭ كۆتۈرۈپ قايتىپ كەلگەن جۈن-
 گۈەن-ئەسكەرلىرىگە ئالاھىدە ئېتىبار بېرىش توغرىسىدىكى بەل-
 گىلىمە» قاتارلىق ئىككى خىل ئۇسۇل ھازىرچە بىكار قىلىنمايدۇ،
 بىراق ئۇنى تېخنىكا جەھەتتە تەكشۈش كېرەك. دۆلەت مۇداپىئە
 مىنىستىرلىكى مۇقانى مۇۋاپىق تۈۋەنلىتىشنى ئويلاشتى، مەمۇرىي
 تارماقلار ناخپىرات جەھەتتە بىر تەرەپ قىلىشتىمۇ «كوممۇنىزىمغا
 قارشى ئەزىمەتلەر» دېگەن نامنى ئىشلەتمەي، ئۇنىڭ تەسىرىنى
 «سۇلاشتۇرۇدۇ»

ياپونىيىنىڭ 1982-يىلى ئاران 9 مىل-
 يون دوللارلىق سودا ئاكتىپ بالانىسى بول-
 غان بولسا، 1987-يىلىغا بارغاندا بىراقلا
 96 مىليارت دوللارغا يېتىپ، رېكورت
 ياراتتى.
 ئەنگلىيە، فرانسىيە ۋە ئىتالىيەلەردە 80-
 يىللارغا قەدەم قويۇلغاندىن بۇيان پاسسىپ
 بالانىس كۆرۈلۈپ كېلىۋاتىدۇ.